

ז.ה.ל.צ.י.ב.

מאמרים מתורת

מרן הבני יששכר זי"ע

וממשיכי דרכו

בני יששכר:

מאמרי חודש סיון

מאמר ה' - מעלת התורה (ה)

ה' מרחשוון ה'תשפ"ה

ירושלים עיה"ק תובב"א

לזכות רפו"ש
הילד ישעי' בן סימא חנה
הילד יצחק אלימלך בן צביה מרים פערל
לרפו"ש בתושח"י

לעילוי נשמת
זקיני מו"ה שמעון בן מו"ה צבי דוב ז"ל
וזו' מרת בלומה בת מו"ה אפרים ע"ה
אמי מרת אידל פעסיל גיצא בת ר' שמעון ע"ה
חותני מו"ה יחיאל גרשון הלוי בן מו"ה ישראל אברהם ז"ל
דודתי מרת חיה זיסל עלקא בת מו"ה שמעון ע"ה
זקיני מו"ה שלמה בן מו"ה צבי אריה ז"ל
זקיני מו"ה ישראל אברהם בן מו"ה יהושע ז"ל
וזו' מרת סאשא רחל בת מו"ה אברהם ע"ה
הרב משה מרדכי מאיר הלוי בן חיים יעקב ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י
ישעי' יצחק פרענקעל
רח' המהר"ם מרוטנבורג 3C
054-846-9863
1-347-588-9392
5374515@gmail.com

עימוד: צהר
02-6286660

מאמרי חודש סיון מאמר ה - מעלת התורה

כד

במראה, כי המכוין הלכה לאמת"ה מעורר מדת ואמ"ת כמו שכתבתי בכמה מקומות (מאמרי השבתות מאמר יג סימן ו. מאמרי חודש תשרי מאמר ג דרוש ו) כביכול הוא הארת אור פנים תרין תפוחין^א, על כן גם העוסק בתורה בעולם הזה (קהלת ח, א) חכמת אדם תאיר פניו, הבן הדבר. נמצא התפלה ניכרת על ידי חוש השמ"ע והתלמוד תור"ה ניכרת על ידי חוש הראות, והנה קיימא לן (שבת יא, א) מפסיקין לקריאת שמע ואין מפסיקין לתפלה, כי תלמוד תורה גדולה מן התפלה, ממילא מה שהתפלה פועלת נפעל ביותר על ידי

אבאר לך עוד טעם מה שהתנוסס השם יתברך עמנו בשעת מת"ן תור"ה לראות את הנשמע, על פי מה שנמצא במדרש חז"ל (מכילתא דרבי ישמעאל יד, יג) על פסוק (שיר השירים ב, יד) הראיני את מראיך השמיעני את קולך כי קולך ערב וכו' (בתפלה) ומראך נאוה (בתלמוד תורה), עד כאן דברי המדרש, והנה נראה לי לפרש דברי המדרש, שהתפלה אם היא מקובלת ניכרת על ידי הקול כמו שאמרו (ברכות לד, ב) אם שגורה תפלתי בפי וכו', והתלמוד תור"ה ניכרת

א דהנה ידוע אשר י"ג מידות של רחמים הן המה כביכול י"ג תיקוני דיקנא, כדאיתא בזה"ק (אדרא רבה פרשת נשא קלא, ב. ועיין עוד בעץ חיים שער יג פרק ט): תקונא שביעאה פסיק שערא ואתחזן תרין תפוחין בתקרובתא דבוסמא טבא שפירן ויאן למחזי, בגיניהון אתקיים עלמא, הדא הוא דכתיב (משלי טז, טו) באור פני מלך חיים [פירוש: תיקון השביעי (של י"ג תיקוני דיקנא - וכנ"ל, ש"ג מדות של רחמים מכוונים נגד י"ג תיקוני דיקנא) נפסק השער מלצמוח שמה, והוא נראית כתרי תפוחין במקום הלחיים, הם יפין ונאות למראה, ובשבילם נתקיים העולם, וזהו דכתיב באור פני מלך (מקום התרין תפוחין) - חיים - משם נמשך חיים].

וכתב רבינו (שם במאמרי השבתות): ומדת ואמת המדה השביעית הוא כביכול סוד אור פנים העליונים תרין תפוחין קדישין, ובהתעוררות המדה הזאת להאיר לישראל נקרא נשיאות פנים הארת פנים יאר י"י פניו וגו' ישא י"י פניו וגו', עיין בכוונת האריז"ל (פרי עץ חיים שער השופר פרק א) בסוד הארת פני התוקע הוא לעורר מדת ואמת, והנה ישראל בהתהלכם בדרכי אמת מעוררים מדת ואמת, וכן בעוסקם בתורה בדבר הנעלם ומכוונים אל האמת היינו הלכה לאמתה גם כן גורמים כנ"ל.

שמים ליר"א חט"א, שהירא חטא אף על פי שלא חטא אף על פי כן בכל פעם הוא שב בתשובה, ומרויח בזה שיש לו ב' מעלות, מעלת הבעל תשובה ומעלת צדיק גמור (דפליגי בגמרא (ברכות לז, ב) מי גדול זה מזה), והירא חטא יש לו מעלת שתיהן (והירא שמים שאינו חוטא אין לו רק מעלת צדיק), והרב בעל ספר שו"ת פרי עץ חיים (פרשת בראשית דרוש א²) מפרש בזה דברי המדרש בראשית רבה (פרשה ב סימן ה), ויקרא אלקים לאור יום (בראשית א, ה) זה מעשיהם של צדיקים, ולחשך קרא לילה זה מעשיהם של רשעים, ואיני יודע באיזה מהן חפץ יותר (רצ"ל אם במעשה הרשעים שתשובתן תשובה גמורה מפני שבאמת צריכין (לטובה) [לתשובה] מה שאין כן בצדיק ששב בתשובה הנה הוא לכאורא כעושה דבר על מגן, או במעשה הצדיקים חפץ היינו תשובת הצדיקים שעושין תשובה מספק), כשהוא אומר (שם ד) וירא אלקים את האור כי טוב הוי במעשה הצדיקים חפץ יותר, עיין שם¹. ובזה פירש נמי הרב הנ"ל דברי התנא (אבות

התורה, וזה שהראה השם יתברך מעלו"ת התור"ה בשעת מת"ן תור"ה וכל העם רואים את הנשמע, הנה הנשמע היא התפלה כמו שאמרו כי קולך ערב בתפלה וכנ"ל, והנראה הוא התלמוד תורה כמו שאמרו ומראך נאווה בתלמוד תורה, הנה בשעת מת"ן תור"ה רא"ו את הנשמע, הנה עמד חוש הראות במקום חוש השמע להורות שהתורה פועלת במקום התפלה, הבן:

כה

ויאמר משה אל העם וכו' כי לבעבור נסות אתכם בא האלקים ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו (שמות כ, יז). הנה אינו מובן אומרו למען נסות אתכם וכו' מהו הנסיון, גם אומרו לבלתי תחטאו הוה ליה למימר ולא תחטאו, והנראה לפרש, דהנה הר"ן ז"ל (עיין שו"ת פרי עץ חיים המובא בסמוך. ועיין בדברים אחדים להחיד"א דרוש יד בשם המהר"ש פרימו בספרו אמרי שפר פרשת כי תשא) חילק בין ירא

ב והוא שו"ת, פירושים על יד החזקה להרמב"ם, משניות, דרשות ועוד, מאת החכם השלם רבי חיים אביגדור זצ"ל.

ג ז"ל הפרי עץ חיים שם: והארץ היתה תוהו ובוהו אלו מעשיהן של רשעים, כלומר שחוטאים ושבים בתשובה, לא כן הצדיקים שקורא שם תשובה אף על פי שלא חטא, אבל איני יודע באיזה מהם חפץ, שסלקא דעתך אמינא שתשובת הרשע מעולה, שבאמת חטא ושב בתשובה שלמה, לא

פ"ב מ"א') איזהו דרך ישרה שיבור לו אבהו וכו' אמר כל אילין דאבהו ואני האדם כל שהוא תפארת וכו', עיין שם^ה. ובזה פירש נמי דברי המדרש (היינו שהיה סבור שתשובתו היתה (בראשית רבה פרשה סב סימן ב') כד דמך ר' לריק כיון שאין צריך^ז), הבן:

כן הצדיקים, לזה אמר כשהוא אומר ויאמר אלהים יהי אור אלו הן מעשיהן של צדיקים, כלומר שיותר חפץ הקב"ה באותו צדיק שאף על פי שלא חטא אעפ"י כן מתירא מן החטא ונותן לה מעלת בעל תשובה ומעלת צדיק גמור ומרויח תרוייהו.

ובזה נראה כוונת הפסוק אף לא פעלו עולה בדרכיו הלכו וכו' כלומר ששבים בתשובה אעפ"י שלא חטאו באומרם אתה צויתך פיקודך לשמור מאוד ואולי שגיני וחטאנו ונשוב, ולפי"ז לא אבוש בהביטי אל כל מצותיך, כלומר דהייני המלאכים הנעשים בקיום המצות בין אם נעשית מכח דהוי צדיק גמור בין אם נעשים מכח בעל תשובה, אני מגיע למעלת שניהם וכו'.

ד שם: רבי אומר איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושה ותפארת לו מן האדם והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה.

ה ז"ל הפרי עץ חיים שם: כלומר איזהו הדרך טוב, כלומר אם יחטא ממש כדי שיהא בעל תשובה ממש או שיהיה צדיק, ובאומרו שמא חטאתי ושב סגי ונקרא בעל תשובה, לזה אמר כל שהיא תפארת לעושה, שמצוה גוררת מצוה ותפארת לו נמי מן האדם שהרואה אומרשחטא מי יודע שהוא כדי לשוב בתשובה ויקרא בעל תשובה, אם כן טוב היא הדרך שיהיה צדיק גדול מעיקרו.

ו שם: כד דמך רבי אבהו אחזו ליה תלת עשרי נהרי אפרסמון, אמר להון אלין דמן, אמרו ליה דידך, אמר אלין דאבהו (ישעיה מט, ד) ואני אמרתי לריק יגעתני לתוהו והבל כחי כליתי אכן משפטי את ה'.

ז ז"ל הפרי עץ חיים שם: דכבר דשו קמאי דקמאי במאמר זה דהיאך סק"ד דר' אבהו למימר לריק יגעתני להבל ותוהו כחי כליתי, וכי לא יודע שיש מתן שכרן לעתיד לבא לצדיקים דזיל קרי בי רב הוא, אלא הוא הדבר אשר דברנו דכבר אשמועינן רבינו הגדול הר"ן ז"ל שהירא חטא אף שלא חטא מתירא שחטא ובה מגיע למעלת בעל תשובה גם כן, זהו היה כוונתו של ר' אבהו היה לומר שאפשר שחטאתי והיה שב בתשובה אעפ"י שהיה צדיק גמור כדי שיהיה בעל שתייהם, אבל עדיין אפשר שמי שחוטא ממש ועושה תשובה ממש הוא גדול יותר, וזה דוקא הוא הנקרא בעל תשובה, אם כן השתא אינו משלם לי כבעל תשובה ממש כשראה שהראו לו תלת עשר נהרי אפרסמון לבר משכרו שלם שהיה לו מקודם בשביל מה שטרח, ואף שהיכא שחטא ושב משלמים לו נמי כבעל תשובה ממש אמר כל אילין דאבהו שמשלמים לי כבעל תשובה ממש גם כן ואני אמרתי לריק יגעתני שכל אותן המצות שאני הייתי עושה שמא חטאתי והייתי שב לריק שאין משלמים לי כבעל תשובה ממש, אכן משפטי את ה', כלומר שהוא מדת החסד מה שעושה עמי, זהו נראה כוונתו.

עד, א) פקוח נפש דוחה את הלאוין, וח"י בה"ם ולא וכו', והנה מסיים על זה אנ"י י"י, ולא נודע הכוונה. ונראה לי לפרש על פי מה שפירש הרב בעל שו"ת פרי עץ חיים (שם"י) במשנה (אבות פ"ד מ"ב) בן עזאי אומר הוה רץ למצוה קלה ובורח מן העבירה שמצוה גוררת מצוה ששכר מצוה וכו', ופירש על דרך שאמרו רז"ל (בנוזר כ"ג ע"ב) אלא אימא גדולה עבירה לשמה כמצוה וכו', ואף על פי כן האדם בבחירתו יותר טוב לו שיבחר לעשות מצוה אפילו שלא לשמה (כמו שאמרו רז"ל (שם) לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אפילו שלא לשמה שמתוך וכו') משיעסוק בעבירה לשמה, משום שסגולת המצוה שגוררת מצוה ויבא לידי מצות רבות לשמה, וסגולת עבירה לגרור עבירה ויבוא ח"ו לידי עבירות שלא לשמה, והנה בזה מובנים דברי בן עזאי, וכך מפרש כזאת דברי רבי (אבות פ"ב מ"א) איזהו דרך ישרה שיבור לו האדם, כל שהיא תפארת לעושיה

ועל פי הדברים האלה יפורש לך המקרא קדש הנ"ל, ויאמר משה וכו' כי לבעבור נסו"ת אתכם היינו להגביה אתכם (כענין (ישעיה ה, כו) ונשא נ"ם לגוים) במדריגת צדיקים, ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו, רצ"ל הגם לבלתי תחטאו שלא יהיה לכם שום חטא, עם כל זה תהיה יראתו על פניכם, ותהיו מוחזקים בעצמיכם שאינכם יוצאים ידי חובתכם לגודל גדולתו יתברך שמו, ותחשבו עצמיכם לחוטאים ותשובו בכל פעם אליו יתברך שמו, ותהיו במדריגת צדיקים גמורים ובמדריגת בעלי תשובה, הבן, נ"ל:

כו

ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני הוי"ה (ויקרא יח, ה). הנה מן וח"י בה"ם דרשו חז"ל (יומא פה, ב. סנהדרין

ח על המדרש הנ"ל בסימן כה, דאינו יודע במה הקב"ה חפץ, אם במעשיהם של רשעים או במעשיהם של צדיקים.

ט שם: ששכר מצוה מצוה ושכר עבירה עבירה.

י שם: אמר ר"נ בר יצחק, גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה. והאמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמן, שמתוך שלא לשמן בא לשמן. אלא אימא כמצוה שלא לשמה.

לשמה (והוא כמצוה שלא לשמה), וירצה לברוח מן העבירה מפני שעבירה גוררת וכו', זה אסור לעשות, כיון דעל כל פנים אין כאן עבירה בעשיה זו ופיקוח נפש הוא בשהיית השאלה, אסור לו לישאל, וגם זה לא נכנס תחת סוג עבירה לשמה רק מצוה הוא, ומי שצוה על השב"ת לקדשו הוא צוה לחללו בפיקוח נפש^י, וכשם שמצוה הוא להקריב קרבנות צבור הבאות חובה בשבת ואין זה תחת סוג עבירה לשמה, והבן, ובזה יתבאר הפסוק ושמרתם את חקותי וכו' אשר יעשה אתם האדם וחי בהם (הנה דרשו מזה פיקוח נפש דוחה וכו', הנה מסיים) אני יי, כלומר אין זה בכלל סוג עבירה לשמה רק הוא מצוה, אני המצוה על מצוה זו כשאר המצוות, הבן:

וכו' מן האדם^י, יבואר בזה גם כן דברי המדרש הנ"ל (בראשית רבה פרשה ב סימן ה) ואיני יודע באיזה מהן חפץ יותר אם במעשיהם של רשעים וכו', ואיני צריך להאריך כי קל הדברים להבין על פי הנ"ל:

ונראה לי על פי זה יונח לנו להלכה דברי הירושלמי (ירושלמי יומא פ"ח ה"ה) בעסק פקוח נפש, דקאמר אם בא לשאול להמורה וכו' דמגונה השואל והנשאל, ולכאורא יקשה, אם השואל אינו יודע הדין ובא לישאל מה יעשה כיון שאינו יודע הדין אם פיקוח נפש דוחה שבת, והרי גם בגמרא שאלו לידע מנלן דפיקוח נפש דוחה שבת, ונראה לי לבאר זה דהכי קאמר, דהשואל יודע ודאי דפיקוח נפש דוחה, רק דסלקא דעתיה דזה מסוג עבירה

יא ז"ל הפרי עץ חיים שם: דאפשר דיבחר האדם בעבירה כיון שהוא לשמה יותר מן המצוה שלא לשמה, כיון ששניהם שוות, לזה אמר כל שהיא תפארת לו לעושיה, כלומר יבחר במצוה אעפ"י שהיא שלא לשמה יותר מן העבירה אעפ"י שהיא לשמה, משום שמצוה גוררת מצוה, ויעשה אח"כ מצוה לשמה, כיון שכבר נהג לעשות מצוה ותפארת לו נמי מן האדם, שהרואה אותו שעושה עבירה אינו יודע שהוא לשמה ויחדשהו בעבירה ממש וכו'.

יב ועיין מה שכתב רבינו בדרך פקודין (מצות עשה לא חלק המחשבה אות ה. ועיין עוד אגרא דכלה פרשת בראשית ד"ה וקוץ ודודר): הבנתי מספר טעמי המצוות למהר"ם הבבלי, זכור ושמור בדבור אחד נאמרו (ראש השנה כז, א), היינו זכור את יום השבת לקדשו, ושמור היינו אזהרה שלא לזכור בעת המצטרך, היינו בעסק פיקוח נפש צריך לחלל שבת. וסיבת האזהרה שלא לזכור הוא כדי לזכור, כי אמרז"ל (שבת קנא, ב) חלל שבת אחד כדי שישמור שבתות הרבה, וא"כ ענין החילול במקום פיקוח נפש הוא זכור ושמור, והנה אם האדם מתרשל מלהציל נפש במקום פיקוח נפש הן בחול הן בשבת הנה עבר על זאת המצוה וצריך לשוב וכו' ויקבל על עצמו וכו'.

כז

דוקא מה שאנכי מצוך המצוה כצורתה, בזה הוא דוקא) היום לעשותם (ולמחר לקבל שכרם, כי שכר המצות בהאי עלמא ליכא, מה שאין כן מה שאתה מוסיף גם מה שלא נצטוית תקבל שכרם גם בעולם הזה), ובמקום אחר כתבנו כפי הנראה גם במצות דרבנן כך הוא ההלכה, ידובר אי"ה במאמרי חנוכה:

כח

על פי זה פירשנו מאמר חז"ל (בראשית רבה פרשה מא סימן ג) אצל אברהם אבינו (בראשית יג, ב) ואברם כבד מאד במקנה וכו' וילך למסעיו וכו', דרשו חז"ל בחזרתו פרע הקפותיו, יש להתבונן בדבריהם למה אמרו לשון הקפותיו ולא חובותיו"ו או הלואותיו"ו, ונראה לי על פי מה שכתבתי כמה פעמים (אגרא דכלה פרשת בשלח ד"ה מהו ויטב"ו. אגרא דפרקא אות קיב. מאמרי חודש תשרי מאמר י סימן ז) שעל ידי המצוה

בפרשת ואתחנן (דברים ז, יא) ושמרת [את] המצוה ואת החקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוך היום לעשתם. הנה דרשו חז"ל (עירובין כב, א) היום לעשתם ולמחר לקבל שכרם, הנה לפי זה לא יתכן כל כך אומרו אשר אנכי מצוך היום לעשותם, כנראה מזה שהקב"ה מצוינו היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם, והנה הדבר הזה אין תלוי בנו רק נאמן הוא בעל מלאכתנו שישלם שכר לעושי רצונו, והנראה לפרש על פי מה שכתב הרב הגדול חיד"א זלה"ה (פני דוד פרשת ראה אות ט) הא דקיימא לן (קידושין לט, ב) שכר מצות בהאי עלמא ליכא זהו דוקא שכר המצוה גופה, אבל התוספת ודקדוקי המצוה ומילי דחסידי שאדם מוסיף בכל מצוה גם מה שלא נצטוה על פי הדין, והנה [נהנה] האדם משכרם גם בעולם הזה, ובזה יונח לי דברי המקרא קדש הנ"ל, ושמרת את המצוה וכו' אשר אנכי מצוך (היינו

ג ז"ל רבינו שם: דמקובל בידינו דלנפש חיה הלזו השוכנת בקרבנו יש גם כן אור פנימי ואור מקיף כמו בכל אורות העליונים, היינו אותו חלק אשר באפשרי שיהיה נגבל בכלי הוא לאור פנימי, וחלק שאי אפשר לו להיות נגבל נשאר לאור מקיף, והנה ידוע לנפש יש רמ"ח איברים ושס"ה גידים רוחניים, והנה הוא כמו כן לאור המקיף, והנה ממעשה המצות לפי הדין המוכרח על פי התורה, מאירים רמ"ח איברי הנפש הפנימים שהם נגבלים, כמו כן כל המצות נגבלים זה כשר וזה פסול, ועל ידי דקדוקי המצות שהוא ממדת החסידות יותר ממה שהדין מחייב, מאירים רמ"ח איברי הנפש המקיפים בלי גבול, כמו כן הדקדוקים אין להם גבול, זה מדקדק כך וזה יותר כנודע והבן, כי כן הוא

כט

תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב (דברים לג, ד). הנה לכאורא וכי (ציוו) [ציווי] משה הוא זאת התורה, הרי זאת היא (ציוו) [ציווי] השם יתברך ומשה הוא שליח וסרסור, גם אומרו מורש"ה הוה ליה למימר למורשה, גם אומרו קהלת, הוה ליה למימר לקהל"ת, גם צריך להבין למה אמר קהלת יעקב, הוה ליה למימר לבני ישראל כמו בכל מקום, ונראה לי לפרש על פי מה שאמרו רז"ל (סנהדרין יט, ב) כל המלמד את בן חבירו תורה כאילו ילדו (למדוהו מן המקרא (במדבר ג, א) אלה תולדות אהר"ן ומש"ה ולא קחשיב רק בני אהרן, ללמדך כל המלמד וכו'"), הנה כתב בזה הרב הגדול חיד"א זלה"ה (כסא דוד דרוש ח לשבת כלה) אשר זכות הרב המלמד עומד להתלמיד כאילו היה אביו, עיין שם, ובזה יובן לי אומרו בתורה אלה תולדות אהרן ומשה, להקיש משה לאהר"ן, מה אהר"ן זכותו קיימת לבניו כיון שהם יורשיו, יורשים זכותו גם כן, כן זכות משה עומד להם כיון שהם

שהאדם עושה כתיקונה על פי הגבול שגבלה התורה מדותיה וקצבותיה של המצוה, על ידי זה מתקנים ומאירים אור הפנימי של הנשמה, ועל ידי הדברים הנוספים דקדוקי המצות ומילי דחסידי שהאדם עושה בכל מצוה מבלי גבול על ידי זה מאירים האור מקיף של הנשמה (עיין עץ חיים שער הכללים. סידור לבעל התניא לחודש אלול) (כי כל נשמה יש בה מקיף ופנימי כמו שכתבתי כמה פעמים), והנה לפי הדברים הנ"ל הנה עד היום לא היה לאברהם גדולת עולם הזו מקנה וכסף וזהב, והן היום שנתגדל במצרים בעושר הנה לכל יחשבו בני דורו שכל פעולת התורה והמצות הוא רק לקבל שכר בעולם הזה, הנה בחזרתו פרע הקפותיו, גילה לעיין כל אורות המקיפים שיש לו (פר"ע לשון גילוי כמו (במדבר ה, יח) ופר"ע את ראש האשה) על שעושה כל מצות התורה בחומרות דברים נוספים ובמילי דחסידי, ממילא מקבל שכר גם בעולם הזה:

בכל המצות, דהיינו אסור לאכול בהמה טריפה, אבל אם הורה חכם להכשיר ודאי מותר, והנה המדקדק לא יאכל אפילו מבהמה שהורה בה חכם, והמדקדק יותר לא יאכל בדאיכא שום צד ריעותא.

יד שם: שנאמר ואלה תולדות אהרן ומשה, וכתוב ואלה שמות בני אהרן, לומר לך אהרן ילד ומשה לימד, לפיכך נקראו על שמו.

הנה לא נאמר בתורה מיתה, להורות שיעקב אבינו לא מת היינו באותה בחינה שהוא אבינו לא מת^ט, ולא קחשבינן ביה דורות רק נקרא אב לכל אחד מישראל לדורות עולם, וזכותו קיימת לכל אחד מישראל לדורות עולם כאילו הוא אב ממש^ט. והנה מש"ה רבינו שלמד תורה לכל ישראל הנה זכותו קיימת כמו זכות האב לבן, והנה אמרה התורה במקרא קדש הלזה תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב^ב, כל קהלת יעקב^ב המה יורשים של משה כמו בניו ממש ולא קחשבינן דורות כמו דלא קחשבינן אצל יעקב, כמו שיעקב אבינו (באותה בחינה שהוא אבינו) לא מת, כמו כן מש"ה רבינו (באותה הבחינה שהוא רבינו ונחשב כאב) גם כן לא מת ולא קחשבינן דורות, הבן. וכאלה הדברים יהיה לך ברמז מה שאמרו בזה יעקב^ב ומש"ה בחד דרגא סלקי מש"ה מלגו ויעקב^ב

תלמידיו הווי כיורשים. והנה אמרו רז"ל (תענית ה, ב) יעקב אבינו לא מת, והקשו וכי בכדי חנטו חנטייא וספדו וכו', אמר ליה מקרא אני דורש (ירמיה ל, י) אל תירא עבדי יעקב^ב וכו' ואת זרעך מארץ שבים, מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים, עד כאן, והנה הקושיא במקומה עומדת וכי בכדי חנטו וכו', ופירשנו (מאמרי השבתות מאמר ט סימן ד) דהנה השם יתברך נוצ"ר חס"ד לאלפיים, היינו ב' אלפים דורות של הצדיק (שמות רבה פרשה מד סימן ט. רש"י שמות לד, ז ד"ה לאלפים), דהיינו הבן של הצדיק יש לו זכות גדול של הצדיק, ושוב בן בנו הוא רחוק קצת מהצדיק הנה נתמעט הזכות מעט, וכן בדור הג' והד', אבל על כל פנים הזכות קיים עד אלפיים דורות, אבל על כל פנים הא ודאי שאינו דומה זכות בן הבן לזכות הבן, וכן בשארי הדורות, אבל ביעקב אבינו

טו והנה מה שלא נאמרה מיתה בתורה אצל יעקב להורות בא, יעקב אבינו רצונו לומר כינוי אבינו לא מת אצל יעקב ויכולין אנחנו לכנותו בשם אבינו בכל דור ודור ולא נתמעט זכותו באריכות הדורות והשתלשלותם בדור אחר דור רק תמיד זכותו עומדת לנו בשלימות כמו בדור הראשון של הצדיק, נמצא נחלתו של יעקב הוא נחלה בלי מצרים, דבשארי הצדיקים כתיב עושה חסד לאלפים - אלפים דורות, נמצא יש לזכותו גבול, מה שאין כן זכות יעקב אנחנו נקראים בניו והוא לנו אב ממש והוה כדור הראשון (לשון רבינו במאמרי השבתות שם).

טז ומעתה לא קשה וכי בכדי חנטי וכו', דאין הכונה שלא נפטר יעקב מן העולם, רק מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים אף שם יעקב אבינו הוא בחיים ואנחנו בניו ממש ויש לנו עדיין זכותו בשלימות כמו בדור הראשון (לשון רבינו במאמרי השבתות שם).

האז זכה למעלות ללא שייך זהו (איוז מא, ג) מי הקדימני ואשלם וכו', כגון יראת שמים וזריזות ודביקות צי"י ותורתו ומלותיו (עיין ויקרא רבה פרשה כז סימן ג, מוצא לעיל צסימן כז, עיין שם), אז אבא מזכה צרא:

ולפי זה הנה יונח לנו, דהנה סיים בפרשה לעיל ושמרת את

המצוה וכו' היום לעשותם, היינו ולמחר לקבל שכרם כי שכר מצות בהאי עלמא ליכא, וסלקא דעתך אמינא שיהיו ישראל ח"ו מעונים בעולם הזה ולא יהנו משוב עולם הזה הגם שישמרו חקים ותורות, וזהו שאמר והיה עקב תשמעון וכו' ושמרתם וכו' ושמר יי"י אלקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך, כי מזכות אבות תהנה גם בעולם הזה ושכר מצותיך יהיה שמור לך במושלם לעולם הבא, ויצדק גם כן למה התחיל בלשון רבים תשמעון, ושמרתם, ועשיתם, וסיים לשון יחיד ושמר יי"י אלקיך לך וכו' לאבותיך, והוא על פי מה שכתבתי לעיל, דהנה השם יתברך מבטיח זה לכל יחיד בדורו אשר האבות הם אבותיו, דלא קחשבינן דורות מן יעקב אבינו ואילך, הבן:

מלבר (תיקו"ז תיקון יג כט, א"), יעקב בבחינת תפאר"ת סוד עיקר הגוף (זהר חדש ח"א מד, ב – מה, א) בבחינה זו הוא אבינו, ומש"ה בבחינת הדע"ת (תיקו"ז תיקון כא נו, ב) הוא רבינו"ו (עיין עץ חיים פרק י – יא משער הכללים. באר לחי ראי בתיקו"ז שם).

ל

והיה עקב תשמעון וכו' ושמר יי"י אלקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך (דברים ז, יב), לכאורה אינו מובן, דהנה אם ישראל שומעין את התורה הנה יש להם זכות עצמם בעבור שמירתם חוקים ותורות, והנה התורה מבטחת כאשר ישמרו התורה אזי ישמור השם יתברך להם זכות והבטחת האבות, ונראה לפרש דהנה כתב הרב הגדול מ' חיד"א זלה"ה בספרו כס"א רו"ד דף למ"ד (דרוש ח לשבת כלה) הגם ששכר מצות בהאי עלמא ליכא (קידושין לט, ב), אבל זכות אבותם מהני גם לטובת עולם הזה*).

(* הג"ה: וכתב על זה דאף על גז דאבא לא מזכי צרא (סנהדרין קד, א), אס

ז שם (ועיין בבאר לחי ראי שם): אתמר ביעקב ויבא יעקב שלם ויעקב ודאי איהו דיוקנא דעמודא דאמצעינתא מסטרא דלבר והא משה תמן הוה אלא מסטרא דלגאו הוה דא מגופא ודא מנשמתא.